

Raven - Janne

Uddjaurs holmar lockar till bosättning.

Johan (Johannes) Burman allmänt kallad Raven-Janne var född år 1843 och uppväxt i Nurrholm i en stor syskonskara. Hans farbror var Olof "Nurr-Olle" Burman och han var därmed kusin till Nurr-Olles två söner Alfred (f. 1882) och Emil (f. 1886) som år 1897 formellt blev ägare till hälften av av Nurrholms skogar och vatten med en fjärdedel vardera, efter sin mor, Nurr-Olles änka Eva Cajsa f. Sundström från Racksund.

Den andra halvan av Nurrholm, som även inkluderade Ravenholmen var sedan den tidigare genomförda delningen av kronohemmanet Nurrholm, i Daniel Larsson Modigs ägo.

Läs mera [här](#) om ägoförändringarna i Nurrholm

Johan Burman fick sitt namn Raven Janne, efter att han på hösten 1892, bosatt sig på Ravenholmen. Av hans många syskon i Nurrholm, bosatte sig system Brita-Kajsa (f. 1842) och brodern Frans (f. 1856) på Vierokholmen nära Skeut. Brodern Carl gifte sig och övertog hemmanet på den längre västerut liggande Guarbholmen. Syskonen Brita-Kajsa och Frans förblev ogifta.

Johan Burmans bosättning på Ravenholmen var en form av egenmäktigt förfarande. Daniel Larsson Modig, som var lagfaren ägare till Ravenholmen, hade efter en ansökan till Länsstyrelsen år 1887 fått tillstånd att upprätta ett gårdsställe på holmen där det sedan tidigare fanns en bit uppodlad mark. Flytten blev dock aldrig av. Familjen Larsson Modig valde att i stället anlägga det nya gårdsstället på den närliggande udden på fastlandet. (se bild av gården [här](#))

I samband med den utan lov vidtagna flytten till Ravenholmen, bygger Johan Burman en liten timrad stuga i anslutning till den lilla bit åkermark, som redan fanns uppodlad. Johan Burmans bosättning sägs inte ha setts med blida ögon av den rättmätige ägaren och hans familj. Detta ogillande förstärktes av att Johan Burman, nu allmänt känd under namnet Raven-Janne, alltmer började betrakta och uppträda, som Ravenholmens ägare.

Ravenholmen var känd för sin rikliga tillgång på bär, främst blåbär och lingon. Det berättas att när folk från Nurrholm kom för att plocka bär blev Janne arg över deras tilltag. Hans uppträdande betraktades som märkligt, eftersom han enda sätt att skaffa sig någon inkomst var fiske och snarning av ripor, som byns medlemmar tillät honom göra på deras marker och gemensamma fiskevatten.

Raven-Janne var en stor, lång och kraftfull person som liksom sina syskon fick slita hårt för sin överlevnad på Uddjaurs holmar.

I Nurrholm hade Daniel Modig(1873-1958) år 1896 gift sig med Anna (1875 - 1980) f. Granström från Kasker. Nurrholm låg strategiskt vid den vintertid stora södergående trafikleden söderut från Arjeplog mot Mullholm - Gargaur och Sorsele. Dessutom på ett avstånd från Arjeplog som gjorde Nurrholm till ett naturligt rastställe, för såväl söder- som norrgående gods och persontrafik.

Modigs hade namn om sig att vara ett "mathus". Anna (f.1875) kunde med viss stolthet i rösten säga att på hennes bord hade aldrig saknats mat. Värre var det ställt med kosten på Ravenholmen. Daniel och Anna, men senare också sonen Johan (1899-1979) kunde ofta berätta om Jannes besök, bland annat för ett mål mat och en liten matsäck för de närmaste dagarna.

Vid ett tillfälle kom Janne utsvulten. Det var inte ordinarie mattid. Han fick då en filbryta för att stilla den värsta hungern i avvaktan på ordinarie mattid där övriga familjemedlemmar skulle ansluta. Filbunke, tunnbröd och hjortronsylt kom på köksbordet och Janne lät sig omedelbart smaka av gårdens läckerheter. Filbryta nummer två blev dock i mesta laget. Janne, som vanligt klädd i en stor kavajliknande skinnjacka, med öppna sidfickor såg sig om och i tron att inte vara iakttagen, tömde han tallriken med återstoden av filbrytan i jackfickan. Ingenting fick förfaras. Huruvida den sparade filbrytan kom till återanvändning på Ravenholmen, förmåler inte denna sannskildring.

Jannes bror Carl hade, som tidigare nämnts bosatt sig på Guarbholmen, där han tagit över hemmanet, som till hört hans far, Nils Jonsson (1817-1880). Till hemmanet hörde även ett utskifte på fastlandet vid foten av Uljaberget. Det var stor skillnad på bröderna Carl och Janne. Om Jannes sades det att han var stilig och prydlig och ofta snyggt klädd, i vart fall i nyktert tillstånd, medan Carl däremot var något av hans motsats, såg "billig ut" och var inte heller särskilt renlig av sig. Carl gifte sig med den snygga och propra Stina, f. Lundström från Sorsele, sedermera allmänt kallad Guarp-Stina och fick flera barn. Det var många som förundrades över vad Stina såg hos sin man. Calle ansågs heller inte vara mycket till arbetskarl. Anna och Daniel i Nurrholm har berättat att det även på Guarpholmen var mycket fattigt och behov av hjälp med mat för dagen.

Svårigheterna att kunna försörja sig på Guarbholmen medförde allt större skulder för familjen Burman, hos handlaren Westermarck i Arjeplog. Fodringarna reglerades, som i flera liknande fall under den här tidsepoken med att fordringsägaren, handlaren övertog hemmanet. För familjen Carl och Stina med barn innebar detta att man fick flytta. Familjen Carl och Stina Burman kom sedan att bosätta sig på ett nybygge kallat Stibma, nära Racksund, under återstoden av sina levnadsdagar.

Janne gifter sig

Raven -Janne hade en tid sällskapat med en kvinna av samesläkt, Anna Maria Landström (f. 1854) Anna Maria hade varit piga i prostgården och hos handlaren Westermarck. Hon ansågs duktig på att laga mat och dessutom lärt sig att duka fint. Hon hade även under åren som piga samlat ihop en hel del fint porslin.

Den 29 nov 1896 blev det vigsel i Arjeplogs kyrka. Innan vigseln hade det unga paret varit i stugan på Ravenholmen och förberett den bröllopsfest som skulle hållas för ett antal inbjudna gäster, de flesta från Nurrholm.

Färden över Uddjaur till kyrkan i Arjeplog denna novemberdag, gick med häst och rissla. Kusk var den unge Daniel Modig från Nurrholm. Vigseln i kyrkan gick som planerat, men så fort paret kommit ut från kyrkan tog Janne fram sin brännvinsflaska. Under hemfärden i risslan fortsatte han att dricka. Vid hemkomsten till Ravenholmen var flaskan tom och Raven-Janne kraftigt berusad. Gästerna från Nurrholm hade då inte anlämt, men Anna Maria började förbereda middagen med att ställa fram maten på det med fina porslinet dukade bordet.

Anna Maria retade sig på Jannes onyktra beteende och frågade varför han söp på detta sätt. Då blev Janne förbannad, grep tag i bordskanten och slängde bordet upp och ned med all mat och fint porslin och skrek de sedermera bevingade orden att "det skall vara frid och fröjd på Ravenholmen".

När gästerna från Nurrholm kom var all porslin sönderslagen och den förberedda matserveringen i stor oreda. För de nyanlända bröllopgästerna var det en pinsam situation. Alla tyckte synd om Anna Maria, den unga hustrun. Gästerna kunde i vart fall undfågnas med den tillagade maten och Janne själv lämnade snabbt sällskapet genom att somna. För bröllopgästerna var det en minnesrik tillställning, men alla åkte därifrån med en undran om hur det fortsättningsvis skulle gå för denna stackars kvinna.

Hustru och dotter

År 1898 fick paret på Ravenholmen en dotter som döptes till Anna. Anna kom senare liksom sin mor att arbeta som piga på prostgården i Arjeplog under några år. Janne var känd för att vara mycket omtänksam, när det gällde dottern. Hans önskan var att Anna skulle få studera, men den ekonomiska situationen plågade honom.

I Arjeplog fanns vid den här tidpunkten en utbildad agronom, Jakob Alnkvist, allmänt kallad "Rättar-Jakob". Alnkvists uppgift var att resa runt i kommunen och informera jordbrukarna om olika grödor för att nå bästa möjliga resultat. Janne ville rådgöra med en person som var "studerad" och framförde därför sina innersta tankar till Rättar-Jakob. Hans önskan var att dottern skulle få en utbildning, som gav henne möjlighet att slippa "ett sådant "fattigliv" som han själv varit tvungen att leva.

Rättar-Jakob var inte främmande för att hjälpa Janne med goda råd. Han föreslog bland annat att hon skulle börja studier vid en folkhögskola, en skola med olika utbildningslinjer som startats i Sunderbyn utanför Luleå år 1906. Janne kände stor lättnad över att Rättar-Jakob ville hjälpa honom. Planerna skulle dock gå om intet. Dottern Anna blev sjuk och skickades till Piteå lasarett där hon dog i maj 1919. Enligt dödboken var det spanska sjukan som tog hennes liv.

Dotterns död var naturligtvis en stor familjetragedi, men bör också varit särskilt smärtsam då Jannes dröm om att skapa en bättre framtid för sitt enda barn inte kunde förverkligas. Janne, som vid dotterns död var änkeman, blev nu ensam i sin stuga.

Fyra år tidigare hade Janne blivit änkeman. I Nurrholm berättades att hustrun Anna Maria varit nere vid stranden, vid båtlänningen nedanför stugan, stående på en flat sten, för att skölja kläder som hon tvättat. Janne fann henne där, liggande död den 7 oktober 1915. Hon begravdes tre dagar senare i Arjeplog. Hon ansågs ha drabbats av ett slaganfall. Ingen läkare fanns då bosatt i Arjeplog, så någon närmare undersökning gjordes aldrig.

I ladugården på Ravenholmen fanns en ko. Hilda Modig (1907- 2007) Nurrholm, f. Westerlund från Racksund berättar, att den efter dotterns död, nu ensamme Janne på Ravenholmen ville sälja sin ko. Köpare blev hennes far, Albert Westerlund i Racksund. Kon, helt vit med rosa kindfläckar, fraktades över på isen till Racksund när Hilda var tolv år gammal. Därav kan vi dra slutsatsen att jordbruket upphörde med att Jannes ko lämnade ladugården på Ravenholmen när höstisen blivit bärkraftig nog, hösten 1919.

Amorösa äventyr

Det var som tidigare framkommit stor skillnad i de flesta avseenden mellan bröderna Janne på Ravenholmen och Calle på Guarbholmen. Janne, stilig och pryddlig åtminstone i nyktert tillstånd, medan Calle gift med den propra Stina, inte lade någon vikt vid sina yttre företräden.

När Janne blivit änkeman och blivit varse sina möjligheter, hos den tilldragande svägerskan Stina, började han allt oftare besöka gården på Guarbholmen.

Vid ett av sina besök fanns förutom husmor Stina och en piga, även en gästande person från Arjeplog. Calle var för tillfället ute på sjön för att vittja sina nät. Janne beslöt nu att göra allvar av sina närmanden till Stina, vilket fick till följd att hans innersta tankar besannades.

När Calle kom hem från sin fisketur fann han broder Janne och hustru Stina i ladugården bakom stängda dörrar. Det berättas att han gick in i stugan ropade ut sin förtvivlan med att "Stina och Janne är i fåhuset och dom har stängt dörren". Den svartsjuka Kalle var så arg och besviken att han grät inför sin piga och sitt främmande.

Hur livet på Guarbholmen utvecklades vet vi inte annat än äktenskapet bestod även efter denna i bygden mycket omtalade incident!

Kraftprov.

I samband med ett vått helgfirande i Arjeplog kom Janne i bråk med Per Erik Holmström från Rattik, allmänt kallad "Peda". De slogs vilt och hänsynslöst. Peda drog kniv och lyckades sära Janne svårt i ena armen. För att rädda situationen tog Janne fram sin snusdosa av mässing och slog sin antagonist Peda i ansiktet. Det tog så illa att Peda fick nedsatt syn på ena ögat resten av livet.

Detta bråk fick sitt rättsliga efterspel. Janne dömdes den 9 februari 1883 till två månaders fängelse för misshandel, samt 45 kronor i skadeersättning för sveda och värk.

Ett vittne till händelsen, Jonas Edholm, uttryckte "att Janne länge förtjänat detta straff och nu fick ett nyp som skulle smaka länge". Peda fick fyra månaders fängelse för "misshandel medelst begagnande av knif"

Janne kunde också visa andra exempel på sin styrka. I Skeut vid Uddjaur, tre km från Arjeplogs samhälle fanns hamnen för all båttrafik, på de stora sjöarna nedströms Hornavan. Där angjorde även den ångbåt, som på regelbundna tider trafikerade sträckan Avaviken - Skeut.

Handlaren Elof Westermark var alltid på plats när ångbåten anlände för att ta emot för butiken beställda varor. Nu råkade även Raven- Janne anlända i sin roddbåt som han på sedvanligt sätt drog upp på land, på behörigt avstånd från ångbåten, med all godshantering och alla resande. Nu var det några 100 kilos risgrynssäckar som skulle lastas från ångbåten. Handlaren Elof Westermark ansågs som en stark karl, men utmanar Janne med att om han klarar att bära en risgrynssäck och lägga den i sin båt så skulle han få behålla säcken. Janne ser sin chans, tar upp och bär en säck till sin båt 60 m längre bort.

Westermark hade namn om sig att inte ge bort någonting. Han hade inte trott att detta var möjligt, men stod fast vid sitt löfte.

Slutet på Ravenholmen.

Sent på hösten år 1919 kommer Raven-Janne på besök hos Daniel och Anna Modig i Nurrholm. Han vill låna en stålspark för att lättare ta sig in till Arjeplog på den ännu icke snötäckta höstisen. Daniel väl medveten om Jannes ålder och starkt nedsatta syn, varnade för resan över Uddjaur till Skeut då han ansåg att höstisen ännu var förrädisk och djupare delar av sjön alltjämt bestod av öppet vatten. Janne ansåg dock att han bött länge nog på Ravenholmen för att själv kunna avgöra om färden till Skeut var möjlig.

Påföljande dag åker Janne till Arjeplog. Överfarten till Skeut gick utan problem. Det blåste stark nordlig vind och Janne kunde höra det rasslande ljudet från isen och vattensskvalpet från öppet vatten och därmed undvika det mest riskabla delarna av sjön.

I Arjeplog skulle Janne bland annat försöka få hjälp med pengar till mat och det mest nödvändiga i hushållet. Det berättas och sannolikt var det så, att Janne gick till handlaren Edholm, som var ordförande i socialnämnde och den som på egen hand avgjorde från fall till fall, vem och vilka, som eventuellt skulle komma i fråga för "fattighjälpen". Trots sina 76 år och kraftigt nedsatt syn blev det ingen ekonomisk hjälp. Han uppmanades i stället att söka sig ett arbete.

Raven Janne återvände nu till Ravenholmen med oförättat ärende. Han hade inte några djur längre, i sin lilla ladugård och kunde därför samla ihop ett antal säckar med hö från sommarens slätter. Färden gick på nytt över Uddjaur's riskabla höstis till Skeut. Försäljningen av hösäckarna i Arjeplog inbringade tillräckligt med pengar för inköp av lite snus och socker. I kvällningen anträdde så hemfärden. Kommen till Skeut varnades Janne för att i kvällsmörkret ge sig iväg hemåt över de förrådiska höstisarna Efter att ha tackat nej till erbjudandet att stanna över natten i Skeut, startade han hemfärden.

Nu hade ett annat problem uppstått. Vinden hade mojnät. Allt var lugnt och stilla. Jannes dåliga syn gav dålig vägledning i kvällsmörkret. Janne kunde heller inte orientera sig genom att lyssna till ljudet av isrörelser och vattensknalp, från delar av sjön, som ännu inte frusit till.

Janne åker nu på sin väg hem, rakt ut i öppet vatten. Han var ansedd som en mycket god simmare, vilket var ganska ovanligt bland gårdarnas folk vid de stora sjöarna. Simkunnigheten kunde dock inte rädda hans liv. Den av Daniel Modig lånade sparken blev kvar på isen, där han gick ner i vattnet. I sina försök att komma upp hade han simmat över till isvakens sida mot hemmet på Ravenholmen, tagit av sig sina vantar, lagt upp dessa på isen, lösgjort kniven från bältet och med hjälp av kniven försökt ta sig upp. Med sparken på ena sidan vaken och de fastfrusna vantarna på den andra sidan kunde kampen i det iskalla vattnet rekonstrueras och den drunknade hittas på sjöns botten, alltså krampaktigt hållande sin kniv i den ena handen.

Raven-Janne fick sluta sitt "fattigliv" i den sjö som också varit hans och familjens bärgning.

Han begravdes den 30 nov 1919 på Arjeplogs kyrkogård.

Bakgrund och källmaterial.

Berättelsen om Raven-Janne bygger på en artikel i tidningen Kvällsstunden (1996) "Om en lappmarksfamiljs levnadsöde" av Carl-Oskar Lundström, Arjeplog och undersökningar och uppteckningar av bröderna Sigvard Modig och Stig Modig uppväxta i Nurrholm.

Luleå i juni 2013/Stig Modig